Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000546683

Datum
15 oktober 2026

Opgesteld door
[redacted]

Samengewerkt met
KR en ministeries van AZ, Financiën en JenV

Bijlage(n)
2

Aan Minister van BZK
Van CZW

nota

Oplegnota nota n.a.v. verslag terugzendrecht Eerste Kamer

Aanleiding

In het Coalitieakkoord is afgesproken dat het parlementair stelsel wordt verbeterd met een aantal vernieuwingsvoorstellen uit de staatscommissie Remkes, waaronder de invoering van een terugzendrecht voor de Eerste Kamer.
In uw Kamerbrief over de Grondwetsagenda 2026 hebt u aangekondigd om in het najaar de nota naar aanleiding van het verslag uit te brengen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

1. in te stemmen met de bijgevoegde nota naar aanleiding van het verslag, waarin de vragen worden beantwoord in lijn met het wetsvoorstel en de toelichting;
2. de aanbiedingsbrief te ondertekenen;
3. de nota naar aanleiding van het verslag te ondertekenen.

Kern

Om de behandeling van de drie voorstellen over de Eerste Kamer te herstarten, hebt u aangekondigd eerst met het terugzendrecht aan de slag te gaan. Dit voorstel ligt nu bij de Tweede Kamer in de fase van de schriftelijke voorbereiding. U kunt de behandeling hervatten door de nota naar aanleiding van het verslag uit te brengen. De andere twee grondwetsvoorstellen liggen al bij de Eerste Kamer.

Toelichting

Het grondwetsvoorstel is gebaseerd op een aanbeveling van de Staatscommissie parlementair stelsel. Die commissie is in 2017 op verzoek van beide Kamers ingesteld om o.a. onderzoek te doen naar de positie van de EK. Onder voorzitterschap van Johan Remkes adviseerde de commissie om de EK een terugzendrecht te geven in aanvulling op haar vetorecht. Als de EK besluit om een wetsvoorstel te wijzigen, moet het terug naar de TK, die dan het laatste woord krijgt.

Het kabinet-Rutte III omarmde de aanbeveling. De Afdeling advisering van de Raad van State was kritisch (dictum C) over de benodigde grondwetswijziging, omdat zij niet verwachtte dat het voorstel zou bijdragen aan een minder politieke EK. Hierop reageerde het kabinet-Rutte IV dat het voorstel een ander doel heeft, namelijk om de senatoren een eigen instrument te geven waarmee ze kunnen

bijdragen aan de wetgevingskwaliteit. In juni 2023 werd het voorstel (met een aantal wijzigingen) ingediend bij de TK. Kort nadat de TK verslag had uitgebracht viel het kabinet-Rutte IV. De TK verklaarde het wetsvoorstel controversieel en na de val van het kabinet-Schoof gebeurde dit opnieuw.

In het verslag wordt (kort samengevat) de volgende inbreng geleverd:

- **VVD** heeft 'met belangstelling kennisgenomen' en wijst erop dat de invoering van een terugzendrecht een grote verandering in ons staatsbestel is. De VVD vindt de voorgestelde variant 'een te verdedigen keuze' en stelt gedetailleerde vragen over de uitwerking in het wetsvoorstel.
- **CDA** onderschrijft 'het oogmerk waarmee de regering deze bevoegdheid voorstelt' en stelt vragen over de te verwachten gevolgen voor de positie van de EK en de wetgevingsprocedure.
- **PvdA** is 'voorstander van een terugzendrecht' en vraagt o.a. wat het gaat betekenen voor de rolverdeling in het tweekamerstelsel.
- **GroenLinks** vindt het een 'interessante toevoeging' en is benieuwd hoe het in de praktijk gaat werken.
- **CU** en **SGP** zien geen noodzaak voor wijzigingen en voorzien dat de EK voorstellen ook om andere ('politieke') redenen gaat terugsturen, wat volgens de SGP zal leiden tot rolvervaging.
- Het lid-**Omtzigt** (NSC was nog niet opgericht) vindt de noodzaak onvoldoende gemotiveerd, mede omdat de EK al andere manieren heeft om invloed uit te oefenen. Wordt de positie van de EK door een terugzendrecht versterkt?
- Meerdere fracties vragen verder:
  - naar de samenhang met de andere grondwetsvoorstellen
  - hoe het terugzendrecht zich verhoudt tot de novelle
  - of het terugzendrecht niet uitdrukkelijk beperkt zou moeten worden tot de kwaliteit van wetgeving
  - waarom gekozen is om het laatste woord bij de TK te leggen.

De overige fracties hebben geen inbreng geleverd.

Voorgestelde beantwoording in de nota n.a.v. het verslag
In het bijgevoegde concept worden de vragen beantwoord in lijn met de memorie van toelichting. Daarin staat dat het oogmerk van het voorstel is om de EK een eigen instrument te geven om bij te dragen aan de wetgevingskwaliteit. Dit instrument moet ondersteunend zijn aan wat als de kerntaak van de EK wordt beschouwd, nl. het beoordelen van de kwaliteit van wetsvoorstellen op enige afstand van de dagelijkse politiek, aan de hand van criteria als rechtsstatelijkheid en uitvoerbaarheid. Het voorstel is om de EK een eenmalige bevoegdheid toe te kennen om een wetsvoorstel gewijzigd terug te zenden, waarna de TK een eindbesluit neemt over de wijzigingen en het wetsvoorstel als geheel. Dit past bij de bestaande verhoudingen binnen het tweekamerstelsel, waaraan dit voorstel dus niets beoogt te veranderen.

In de antwoorden wordt erop gewezen dat het aan de senatoren zelf is om te bepalen met welk doel ze hun bevoegdheden inzetten, maar dat de regering het terugzendrecht voorstelt als een instrument dat (gezien ook de voorgestelde procedure) geschikt is om bij te dragen aan de wetgevingskwaliteit.

Samenhang met de andere Remkes-voorstellen

Het terugzendrecht is onderdeel van een pakket van drie grondwetsvoorstellen die voortvloeien uit het kabinetsstandpunt over de Staatscommissie. De andere twee gaan over de verkiezingswijze van de EK (zittingsduur van zes jaar, met om de drie jaar een verkiezing van de helft van de leden) en de grondwetsherzieningsprocedure (tweede lezing in de verenigde vergadering).

In het PO OBDR van 6 mei jl. hebt u besloten om eerst de behandeling van het terugzendrecht in de Tweede Kamer te hervatten, en pas verder te gaan met de twee andere voorstellen op het moment dat het terugzendrecht bij de Eerste Kamer is ingediend en die Kamer verslag heeft uitgebracht. Op deze manier kan de EK de drie voorstellen in samenhang behandelen. U hebt de Kamers in juni over deze aanpak geïnformeerd via de brief over de Grondwetsagenda. Over deze brief loopt op dit moment een schriftelijk overleg met de EK, maar dit interfereert niet met het uitbrengen van deze nota n.a.v. het verslag aan de TK. U wordt separaat geïnformeerd over het SO met de EK.

Ambtelijke afstemming
Het concept is ambtelijk gedeeld met DG KR en de ministeries van AZ, Financiën en JenV.

- Vanuit DG KR is meegelezen op het antwoord op de vraag van GroenLinks naar de stand van zaken bij de discussie over het democratisch tekort op het niveau van het Koninkrijk.
- De nota n.a.v. verslag wordt ingediend mede namens de MP omdat het een grondwetswijziging betreft. Ambtelijk AZ is akkoord met verzending. Bespreking in de MR is niet nodig.
- Financiën is geen medeondertekenaar maar was wel betrokken bij de totstandkoming van de uitzondering voor begrotingen en het Belastingplan (deze wetsvoorstellen kunnen niet worden teruggezonden). Financiën heeft enkele tekstsuggesties gedaan, die zijn overgenomen. Zij leggen het stuk parallel voor aan hun minister en aan staatssecretaris Eerenberg met een informerende nota. Het verzoek is om de nota pas aan de TK te sturen als de bewindspersonen van Financiën er kennis van hebben genomen.
- JenV maakt geen opmerkingen. JenV is geen medeondertekenaar maar was in eerdere stadia wel nauw betrokken bij de besluitvorming over het wetsvoorstel.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Aanbiedingsbrief nota n.a.v. het verslag	Ter ondertekening
2	Nota naar aanleiding van het verslag terugzendrecht Eerste Kamer	Ter ondertekening

3	Verslag van de Tweede Kamer over het terugzendrecht van de Eerste Kamer	NIET MEEZENDEN Vastgesteld op 14 juli 2023 (het Kamerstuk is per abuis gedateerd op 14 juli *2022*).